

[SAMMENDRAG AV PROSJEKTET]

”Tingenes metode” er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo Museum, Kulturhistorisk museum og Norsk Teknisk Museum. Prosjektets mål er å utvikle en ny metode for museumsarbeid. Metoden vil bidra til å utvikle og fornye museenes samfunnsrolle. Den vil kunne bidra til å endre måten politikk blir til og gjøres på, og dermed til å utvikle og fornye det norske demokratiet.

[MÅL MED PROSJEKTET]

Prosjektets mål er å utvikle en metode for museumsarbeid. Metoden tar utgangspunkt i museenes institusjonelle særpreg og styrker. Den skal bidra til å gjøre museene til mer relevante og betydningsfulle samfunnsinstitusjoner. Den skal også medvirke til kunnskapsutviklingen og politikktutforming i samfunnet.

[BESKRIVELSE AV PROSJEKTETS OVERFØRINGSVERDI]

Resultatene av prosjektet vil ha stor relevans for hele museumssektoren. Prosjektet vil lede til økt kunnskapsnivået i museene og det vil kunne bidra til å utvikle og styrke museenes samfunnsmessige status og relevans.

[PROSJEKTBEKRIVELSE]

Tingenes metode

Et sentralt mål med museumsreformen var å gjøre museene til mer relevante og betydningsfulle samfunnsinstitusjoner innenfor det nye, flerkulturelle Norge. Prosjektet ”Tingenes metode” er et prosjekt for å videreføre denne utviklingen.¹ Museene har en utfordrende samfunnsrolle å spille med å utvikle og formidle kunnskap om menneskers forståelse av og samhandling med sine omgivelser. Særlig utfordrende er museenes samfunnsrolle i forhold til å være de som velger hvilke gjenstander som skal bevares, hvilke begreper og historier de skal kobles til, og hvordan de skal formidles.

Museene har tatt innover seg den nye tiden og samfunnsrollen i form av diskusjoner om mangfold og inkludering, åpenhet og demokratisering av kultur. Det er imidlertid ikke klart hva som er en god måte å åpne museene på. Hvem skal slippe til på museene, på hvilke premisser, etter hvilke kriterier? Hvordan kan museene bidra til å styrke og utvikle det norske demokratiet?

Samtidig som disse spørsmålene trenger seg på museene fra utsiden, så har museene behov for å utvikle sine kjerneaktiviteter som forskning, forvaltning og formidling. Disse tre F’ene bør helst samkjøres og forsterke hverandre som bladene på en propell. Men som antydning må propellen stå i

---

¹ St.meld. nr 49 Framtidas museum. |

relasjon til museenes samfunnsrolle. Tingenes metode har som sitt utgangspunkt at det er viktig for museene å utvikle arbeidsmetoder som kan gjøre det mulig å kombinere ønsket om åpenhet og inkludering med de andre kjerneaktivitetene.

Museene samler inn ting, forvalter og setter begrep på disse, og formidler disse tingene til et publikum i utstillinger. Satt på spissen er det *ting* som skiller museer fra andre institusjoner og, hevder Tingenes metode – *ting* som kan koble forskning, forvaltning og formidling på en slik måte at museenes blir mer relevante og betydningsfulle for politikktutforming og i samfunnet for øvrig.

Metodens inspirasjon

Konseptet for Tingenes metode er inspirert av Martin Heideggers filosofi om "Das Ding" (1950), videreutviklet av Bruno Latour med utstillingen *Making Things Public. Atmospheres of Democracy* som ble vist ved ZKM i Karlsruhe i Tyskland i 2005. Latour ønsket å utforske hvordan demokratiutøvelse kunne gjøres helt annerledes gjennom å insistere på å ta utgangspunkt i ting og materialitet – som en kontrast til avgrensede politiske saker. Gjennom fokuset på ting og på hva de kan samle av argumenter og aktører omkring seg, demonstrerte utstillingen en radikalt annen måte å tenke om forsamling og representasjon på. Utstillingen viste at om vi tar utgangspunkt i ting, undersøker hvem og hva tingene representerer og lager forsamlinger på den bakgrunnen – så vil politisk deltakelse og måten politiske saker etableres på kunne endres radikalt.

Utstillingen var et argument for å erstatte "realpolitikk" med en "tingpolitikk". Realpolitikk handler om *saker*, ikke om *ting*. Saksgrunnlaget for politiske beslutninger er basert på rapporter og andre tekster, statistikker og tabeller og andre former for representasjon hvor selve de materielle forholdene, tingene, forsvinner ut av politikken. Representasjonskrisen, som betegner demokratisk underskudd og følelse avstanden mellom politikken og det som angår folk, kan identifiseres nettopp her, ifølge Latour.

Latour var inspirert av det nordiske ordet *ting*, og dets doble betydning som gjenstand og forsamling. Folk møttes på tinget for å diskutere ting. Ting og sak og forsamling var ett – kan vi forestille oss. I dag er tingen er kastet ut av politikken, hevder Latour. Og det skulle følge av dette, at ved å "kaste tingene tilbake inn i politikken" i betydningen skape saker og diskusjoner med utgangspunkt i ting, så ville det kunne bidra til å endre politikktutforming og utvikle de demokratiske praksisene.²

---

² Denne tilnærmingen til ting og representasjon lå også til grunn for det som skulle bli kjernen utstillingen *Ting – teknologi og demokrati* (Teknisk museum, 2014). Utstillingen ble bygget opp omkring et

Ideer om hvordan vi kan tenke om forholdet mellom ting og representasjon er det Tingenes metode er inspirert av og vil gå videre med. Som en kontrast til den etablerte, ”stramme” politikktutforming med sine strenge regler og prosedyrer for etablering av politiske saksforhold, vil Tingenes metode åpne opp saksområder og politiske diskurser ved å identifisere ting og nøste opp de stedene og sammenhengene de inngår i, og de menneskene de angår. Hva representerer tingen, hvem representer dem? Tingenes metode er å sette tingen i sentrum og følge deres nettverk for å oppdage og tegne en ny kunnskapstopografi bestående av andre steder og hendelser og nye mennesker. Tingenes metode vil kunne ”kalle på” nye forsamlinger – og heri ligger metodens demokratiske potensial.

Museene har et særlig godt utgangspunkt for å bidra til å utvikle politikktutforming på denne måten. Museene har ting og samlinger og faglig fokus på det materielle – gjennom forskning, forvaltning og formidling. Prosjektet Tingenes metode ønsker å utvikle museenes potensial i denne retningen og utarbeide metoder for å koble museenes kjerneoppgaver til samfunnsrollen – på nye måter.

Samarbeid – tre eksperimentelle innganger

Flere museer i Norge og i andre land har syslet med ulike tanker og ideer om eksperimentelle praksiser for å innlemme nye publikumsgrupper og åpne museene for flere stemmer, for å gjøre innsamlings- og forvaltningsarbeidet til en del av formidlingen, for å utforske museenes potensial for forskning og kunnskapsgenerering, og kombinasjoner av disse. På hver sine måter har de tre museene som nå søker penger til en metodisk utforskning syslet med disse spørsmålene. Oslo Museum, Kulturhistorisk museum og Norsk Teknisk museum ønsker nå, med utgangspunkt i arbeidsmåter og metoder vi allerede har erfaringer med, å starte et forpliktende samarbeid om å utvikle praksiser som kan bidra til fornying av norsk museumssektor, for på den måten å bidra til ny kunnskap og å endre det offentlige ordskiftet.

De tre institusjonenes innganger til disse spørsmålene har vært ulike og gjennomføringen av ulike delprosjektene vil bli forskjellig. Samtidig overlapper de analytiske og praktiske tilnærmingene hverandre på en rekke områder, og vi vil derfor utnytte det potensialet som vil ligge i komparative undersøkelser. Prosjektets styrke ligger i kombinasjonen av de tre institusjonenes kunnskap og

---

”tingsted” for å skape en arena for diskusjoner om ting som kan få stor innvirkning på folks liv, nå og i framtiden.

erfaringer og en felles ambisjon om involvere andre deler av museumsnorge i arbeidet med å utvikle museenes rolle i det offentlige rom.

Oslo Museum vil med "Bylaboratorium" kombinere og undersøke nye formidlingsmetoder med ulike former for byforskning og involvering av nye aktører og brukermedvirkning. Kulturhistorisk museum vil i "Det røde rom" inkludere flere enn de akademiske ekspertene i utstillingsproduksjoner og ønsker særlig å utforske museets tverrfaglige potensial. Norsk Teknisk Museum vil arbeide konkret med hvordan det materielle, ting og samlinger, kan bidra til nye og alternative forståelser av sammenhenger og saksforhold og dermed til å endre og forme politikken. Museet vil igangsette to delprosjekter: "Store ting" og "Skjeletter i skapet". En beskrivelse av disse prosjektene, samt prosjektene "Bylaboratorium" og "Det røde rom" er vedlagt søknaden.

Vi vurderer det slik at prosjektet Tingenes metode har svært gode forutsetninger til å lykkes. Samarbeidet mellom Oslo Museum, Kulturhistorisk Museum og Norsk Teknisk Museum er gunstig for prosjektet. Faglig ulikhet samt institusjonenes uensartede tilhørighet i museumssektoren vil være en styrke. Ikke minst vil prosjektet nyte godt av et unikt og bredt nettverk og ressurstilfang som løper ut av de respektive institusjoner. De tre samarbeidsinstitusjonenes brede nedslag i museumsnorge gjør at mange andre museer vil kunne involveres og ta del i det som erverves av nye innsikter i prosjektet.

I prosjektperioden skal det gjennomføres flere workshops og to store seminarer for hele museumsnorge. Det vil også legges til rette for internasjonal deltagelse og kunnskapsutveksling. Høsten 2015 starter prosjektet opp med et seminar for samarbeidspartnerne. Målet for dette første seminaret er å presentere prosjektbeskrivelsene i større detalj og skjerpe de analytiske innfallsvinklene med henblikk på prosjektets overordnede mål og delmål. Det legges opp til regelmessige møtepunkter mellom samarbeidspartnerne og noe midler vil settes av til slikt arbeid. Prosjektet vil ha stor overføringsverdi for andre museer i Norge og i andre land, og er også åpnet for at andre museer og andre institusjoner med tangerende prosjektet kan delta og inkluderes i prosjektene. Prosjektet trenger midler for å kunne sikre en bred inkludering av ulike aktører. Prosjektet vil aktivt søke å utveksle erfaringer også internasjonalt gjennom etablerte kontaktnett og ved å oppsøke nye institusjoner som driver liknende utviklingsprosjekter. Det er et ønske å legge til rette for hospitering ved en relevant institusjon i utlandet. Det er et mål å formidle fra prosjektet på ulike måter og i ulike akademiske og museumsfaglige fora. Rapportering fra prosjektene, informasjon

og deling av kunnskap vil blant annet skje på en digital plattform. Det tas sikte på å oppsummere prosjektet i en rapport eller utgivelse i løpet av høsten 2017.³

Det vil være behov for en stilling til en ”prosjekt manager” for å koordinere samarbeidet og bistå med utviklingen av prosjektene mot felles mål. Denne personen bør følge prosjektet fra begynnelse til slutt og vil være en felles ressurs for alle prosjektdeltagerne.

Tingens metode søker støtte til følgende

- Prosjekt manager, 21 mnd.verk av kr 70 000 totalt kr 1470000 (personen skal jobbe i hele perioden, totalt 28 mnd. Teknisk museum bidrar med 7 mnd.verk.)
- Fire delprosjekter a kr 200 000, totalt kr 800 000
- Administrasjonskostnader, interne møter, inkludering etc. kr 100 000
- To seminarer – for hele museumssektoren kr 150 000
- Invitere gjester/hospitering 150 000
- Reiser innland/utland for prosjektdeltakere kr 100 000

Tingens metode vil løpe fra sept. 2015 – des. 2017 og søker om totalt Kr 2 770 000

---

³ KHM er også med i et Forskningsrådsfinansiert prosjekt om forskning i museene – i samarbeid med de andre fem universitetsmuseene. Prosjektet søker å utgi en bok for et internasjonalt publikum med tittelen *Exhibitions as Research: Experimental methods in museums*. Peter Bjerregaard, er redaktør for boka, og den vil også inneholde bidrag fra Henrik Treimo.

Vedlegg

Forsknings- og formidlingslaboratoriet ved Norsk Teknisk museum

I de siste åra har Norsk Teknisk museum opparbeidet kompetanse på eksperimentell utstillingsproduksjon. Denne satsningen ble styrket høsten 2014 med etableringen av et forsknings- og formidlingslaboratorium (LAB). LAB er et konsept for utvikling av museets praksiser i samarbeid mellom museets ulike fagmiljøer, andre forskningsmiljøer, eksperter, kunstnere, publikum og andre relevante aktører. LAB eksperimenterer med å lage utstillinger og formidlingsopplegg med utgangspunkt i ting sammen med de aktørene som tingen "kaller på". En grunnleggende påstand LAB innretter seg etter, er at museene kan produsere særegen forskningsbasert kunnskap og skape nye innsikter og sammenhenger ved å arbeide med utgangspunkt i ting og samlinger. Et sentralt mål med LAB er koble forskning tettere sammen med formidling og forvaltning. LAB er fysisk tilrettelagt for arbeidet med en egen sone i museet i tilknytning til magasinene, utstillingsområdet og publikum.

LAB er et eksperiment som er under utvikling. Erfaringer med Prosjekt Olsens kikkert (august 2014), og DemoLAB (oktober, 2014), og sist Grossraum – teknikk som propaganda (våren 2015), tilsier at arbeidsmåten LAB'en er tilrettelagt for, og ideen om å koble forskning, formidling og forvaltning sammen i konseptuell og praktisk utstillingsproduksjon, har vist seg å være produktiv og synes å ha et stort potensial. Ting, konsepter, interne og eksterne samarbeidspartnere, utstillingsbyggere, designere – og også publikum, blir koblet på og involvert i utstillingsproduksjon fra begynnelsen og er derigjennom med å prege prosjektet og innholdet. Utfallet av prosjektene blir definitivt preget av samarbeidsformen og kunnskapen som genereres og som materialiserer seg i form av installasjoner og utstillinger er særpreget av den kollektive prosessen.

DemoLAB-prosjektet "Technology and Democracy" var et samarbeid mellom 3de. års bachelorstudenter fra Akademi for scenekunst ved Høgskolen i Østfold og Norsk Teknisk Museum. Workshopen fant sted i LAB i perioden 8.–26. september. I løpet av disse tre ukene ble tre installasjoner utarbeidet og satt opp på ulike steder i museet. Utgangspunktet for alle installasjonene var ting i museet. Et av prosjektene kalt "Stillhetens Larm" arbeidet med fravær av ting i museet – våpen. Installasjoner som materialiserte fravær av våpenteknologi ved Teknisk museum ble plassert rundt i museet for å skape refleksjon omkring utvalg av gjenstander og tingenes representasjoner.⁴

---

⁴ Prosjektet ble gjenskapet og presentert i forbindelse med konferansen ARTAUD FORUM 4: Contested Exchanges: Space, Place and the Performance of Democracy, ved Antonin Artaud Center, Brunel University, London, 27.–29. mars 2015.

”Prosjekt Olsens kikkert” er et samarbeid mellom Norsk Teknisk Museum og billedkunstner Marius Engh. Utgangspunktet for prosjektet var en ting – en kikkert, og målet var å bygge opp en sak i samarbeid med Engh, som bor i det gamle observatoriet i Holmenkollen. I løpet av tre dager i august 2014 ble en rekke aktører involvert i LAB-workshop. Tingen er nå i ferd med å danne utgangspunkt for en sak i form av en kunstnerfestival ved Folkeobservatoriet i Holmenkollen, planlagt for sommeren 2016.

Nå i mai 2015 åpner utstillingen ”GROSSRAUM – Teknikk som propaganda” på Norsk Teknisk museum. Utstillingen er en del av et utstillingsprosjekt med utgangspunkt i forskningsprosjektet om Organisasjon Todt (OT) og bruken av tvangsarbeidere i Norge under andre verdenskrig. I dette prosjektet samarbeider museet med mastergradsstudenter fra Akademi for Scenekunst som står for scenografi og design.

Vedlegg

Tingens metode – fire delprosjekter

Under følger beskrivelser av de fire delprosjektene som Tingens metode ønsker å utvikle i prosjektperioden. LAB ved Teknisk museum skal utføre to prosjekter, Kulturhistorisk museum skal utvikle et prosjekt, og Oslo Museum skal utvikle et prosjekt.

Delprosjekt 1

GROSSRAUM – Store ting

Arbeidet med dette delprosjektet vil ta utgangspunkt i noen utvalgte objekter og samlinger av objekter med tilknytning til tvangsarbeid i Norge under den tyske okkupasjonen 1940-45. Målet er via disse objektene å etablere nye måter å forstå og snakke om tvangsarbeid på, og gjennom dette å gi nye perspektiver tvangsarbeiderne og på den tyske okkupasjonen av Norge.

Som et eksempel på potensialet i Tingenes metode kan nevnes et utviklingsarbeid som allerede er utført med utgangspunkt i en tilhøgd granittstein fra steinhuggeriet på Store Råholmen utenfor Fredrikstad. Steinen var tenkt brukt i den gigantiske triumfbuen Hitler hadde planlagt som monument til det 3. rikets nye hovedstad Germania (nye Berlin). Steinen peker mot et gigantomansk prosjekt, som var mer enn en syk idé, det ble faktisk startet opp og satt igang. Granitt fra hele Norge ble rekvirert av Albert Speer. Steinhuggere flere steder ble ansatt og landskapet i Østfold ble endret for all framtid. I de siste tiårene har steinen ligget i en privat hage, der etterkommere etter en av steinhuggerne har brukt den til å sitte på. Midt i Berlin står for øvrig en enorm betongkonstruksjon, en plugg, som et annet minnesmerke over denne fryktinngytende triumfbuen. Pluggen kjent som *"Die Schwerbelastungskörper"*, rager 18 meter over bakken og veier 12500 tonn. Den var en prøvekonstruksjon for å se om Berlins grunn ville tåle vekten av triumfbuen. Steinen har ledet oppmerksomheten i flere retninger. Den viser blant annet at dimensjon og målestokk kan brukes som inngang til å forstå nasjonalsosialismens tankeunivers og menneskesyn. Som gjenstand knytter den sammen nåtid og fortid og den etablerer et geografiske rom; en hage på Gressvik knyttes til et betonguhyre ved Tempelhof i Berlin. Steinbruddet på Store Råholmen og andre store spor og levninger i landskapet kaller på ulike lokale stemmer og aktører og bidrar til å etablere en ny kunnskapstopografi omkring disse delene av okkupasjonshistorien, og måten vi har forholdt oss til den i ettertid.

I dette caset ønsker vi å gå videre med andre gjenstander og objekter knyttet til denne tematikken. Tittelen GROSSRAUM peker mot de mange store objektene som foreligger fra okkupasjonshistorien og den 2. verdenskrig for øvrig. Prosjektet vil anvende "Tingenes metode" på objekter (konstruksjoner, byggeprosjekter) som den allerede nevnte triumfbuen, Atlanterhavsvollen (et sammenhengende forsvarsverk av betongbunkere og andre installasjoner fra Biscayabukta til Kirkenes), Nordlandsbanen og autobahn. De reiser forvaltningsmessige spørsmål i dag, hvilke problemstillinger er relevante i forvaltningen av dem. Samarbeidspartnere i denne delen av LAB er blant annet riksantikvaren ved Geirr Olav Gramm. Fokuset på disse objektene kan samtidig lede til nye forståelser av dem som bygde dem og vår holdning overfor dem (tingene og menneskene).

LAB-arbeid skal være åpent og eksperimentelt. Det vil være aktuelt å oppsøke tingene i landskapet. Det vil bli kunne etableres lokale prosjektknuter og koblinger videre ut mot andre steder, mennesker og innganger til disse spørsmålene. Hva disse vil bestå i et spørsmål for LAB'en å finne svar på. Det samme gjelder hvordan det skal formidles fra prosjektet. Det vil etableres samarbeid med museer og lokale institusjoner som har tilknytning til eller forvalter deler av slike store gjenstander.

Prosjektet har ikke minst som mål å bidra til å etablere nye innsikter omkring tvangsarbeid i Norge under den tyske okkupasjonen, og dermed å legge til rette for nye måter å snakke om, og forvalte dette sakskomplekset på.

Andre samarbeidspartnere (enn de som er nevnt ovenfor) vil være forskningsprosjektet Tvangsarbeidets politiske økonomi: Organisation Todt i Norge under andre verdenskrig og det nettverket av samarbeidspartnere som er etablert omkring dette prosjektet, Akademi for Scenekunst, Bachelorstudenter, Serge von Arx og den tyske stiftelsen Erinnerung Verantwortung Zukunft (EVZ).

Delprosjekt 2

SKJELETTER I SKAPET

Mange norske kulturhistoriske museer har samlinger og enkeltobjekter av humant materiale. Mye av dette er arkeologisk materiale, gravd opp i forskningsøyemed eller funnet ved andre utgravninger eller på andre måter. Dette materialet er viet en god del oppmerksomhet og regulert på flere måter.

Det inngår i diskusjoner og saksfelt blant annet knyttet til forskningsetikk, gravfred, hensyn til etnisitet og religion.

Videre har museene samlet inn og tatt vare på en god del menneskelige levninger som ikke er arkeologisk materiale. Dette materialet er i mange tilfeller mangelfullt registrert og kategorisert. En del av materialet kommer fra medisinske behandlings- og/eller forskningsinstitusjoner (somatiske eller psykiatriske). Men det vites ikke presist hvor mye det er, hva det består av, hvem/hvor det kommer fra, hva det er blitt brukt til, hvordan og med hvilke intensjoner det er blitt samlet inn etc. Materialet faller ikke uten videre ikke inn under Biobankloven og det regelverket som er knyttet til biobankmateriale innenfor medisinen.

Det er disse, langt på vei udefinerte objektene og samlingene som står i sentrum for prosjektet "Skjeletter i skapet". Materialet er omfattet av ICOMs etiske regelverk, som imidlertid ikke er veldig presist i dette tilfellet.

Prosjektet ønsker å utforske nærmere hvordan dette materialet skal forstås og (på hvilke måter, eventuelt også i hvilken grad) det skal være (offentlig) tilgjengelig. Det innebærer å utforske hvilke saksfelt og problemstillinger materialet kan inngå i; hvilke problemstillinger som disse gjenstandssamlingene genererer eller betinger, hvilke instanser og enkeltmennesker som er involvert og berørt.

Et sentralt utgangspunkt for prosjektet er en oppfatning av at mye av dette materialet er potensielle spor til ulike forskningsprosjekter, til enkeltskjebner og spesielle praksiser, kanskje i noen tilfeller av overgrepsaktig karakter, overfor grupper av mennesker, f.eks psykiatriske pasienter eller domfelte. Gjennom dette vil prosjektet løfte fram helt sentrale spørsmål knyttet til grupper og enkeltpersoners rettigheter og medbestemmelse. Samlingene inneholder gjenstander som kan føre i ulike retninger og inngå i ulike problemstillinger, og lede til etablering av nye kunnskapslandskaper.

"Skjeletter i skapet" er et samarbeidsprosjekt innenfor Medisinhistorisk museumsnettverk.

Prosjektet vil ta konkret utgangspunktet i de humane levningene og undersøke deres tilblivelse, innsamling, oppbevaring etc og ikke minst hvilke spørsmål og problemstillinger de genererer/berøres av i dag. Hvilke enkeltmennesker og grupper står i sammenheng med disse samlingene og objektene i dag? Hvilke politiske "saker" konstitueres av disse tingene? Vi mener at prosjektet og de nye

arbeidsformene det vil ta i bruk/utvikle vil ha relevans for og overføringsverdi til hele den norske museumssektoren.

Sentrale samarbeidspartnere og kontaktpunkter for "Skjeletter i skapet" er: Det forskningsrådsstøttede forskningsprosjektet "From racial typology to DNA sequencing. 'Race' and 'ethnicity' and the science of human genetic variation 1945-2012" og nettverket omkring dette prosjektet, De Schreinerske Samlinger (ved Avdeling for anatomi, Institutt for medisinske basal fag, Universitetet i Oslo) og Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget). Videre vil prosjektet utvikles i kontakt med museer i andre land som har denne typen humant materiale og stiller det ut. Blant annet mer spesifikke medisinske museer/samlinger som for eksempel Hunterian museum at the Royal College of Surgeons i London, Medicinsk Museion i København og Historiska museet i Lund, som i utstillingen "Døden et bekymmer" (produsert i 2014) har løftet fram flere problemstillinger som er relevante og aktuelle for prosjekt.

Målet for dette delprosjektet er, med utgangspunkt i et utvalg objekter og samlinger, å undersøke og etablere nye forståelser av dette materialet og hvilke problemstillinger og forståelseparadigmer som kan knyttes til det. Det vil blant annet undersøke hvilke "rettigheter" og hvilke typer spørsmål om "verd" som det er aktuelt å knytte til dette materialet. Hvordan prosjektet skal formidles eller materialet tilgjengeliggjøres for allmennheten, gjennom utstillinger eller på annen måte, vil avhenge av hvilke instanser, posisjoner og problemstillinger som har blitt etablert gjennom prosjektet. Det vil kunne gi input tilbake til spørsmålet om forvaltningen av så vel det arkeologiske materialet som biobankmaterialet og vil også kunne gi innsikter som vil kunne være nyttige i museenes arbeid med å gjøre samlingene mer relevante og mer tilgjengelig.

Delprosjekt 3

Det røde rom

Kulturhistorisk Museum ved Universitetet i Oslo gjennomgår i disse år en omfattende institusjonell forandring. Målsettingen er å gjøre museet til en tydeligere samfunnsaktør, ved å utnytte det store potensiale som ligger i å forbinde museets forsknings-, forvaltnings- og formidlingsvirksomhet. Som en tydelig markør overfor publikum, arbeider KHM målrettet mot å endre den tradisjonelle oppdeling i arkeologisk, etnografisk og numismatisk utstillingsvirksomhet for i stedet å etablere tids- og stedsoverskridende tematiske utstillinger, der forbinder museets gjenstandsmateriale med aktuelle problematikker på lekende og utfordrende måter.

For å få denne endring til har KHM opprettet 'Det røde rom'. 'Det røde rom' er et organisatorisk begrep som betegner en arbeidsmåte, hvor alle museets ansatte skal ha mulighet for i kortere eller lengere perioder å gå ut av deres vanlige driftsoppgaver for i stedet å inngå i tverrfaglige prosesser der forbinder forvaltning, forskning og formidling. Men 'Det røde rom' er også et fysisk rom, et slags arbeidende verksted, hvor vi utforsker konkrete spørsmål, som museets publikum kan involveres i. I 'Det røde rom' foregår utforskningen ikke ved tekstlesing og artikkelsskriving men derimot ved å arbeide med konkrete gjenstander og rom, og alle aktiviteter i 'Det røde rom' skal resultere i produkter som kan deles med et publikum.

KHM har i løpet av det seneste halve år eksperimentert med 'Det røde rom', i forbindelse med utvikling av konsept for en kommende utstilling om 'KOLLAPS', og i forbindelse med utvikling av nye tiltak overfor barn og unge. Men vi trenger å utvikle mere klart etablerte metoder, som kan bidra til å utløse det kreative potensialet som ligger i sammenkoblingen av de 3 F'ene.

I løpet av de kommende 3 år ønsker vi å gjøre Det røde rom til senter for utvikling av nye kjerneutstillinger i museets 1. etasje. KHM har alt begynt demonteringen av den gamle arkeologiske utstillingen i museets 1. etasje. Som erstatning ønsker vi å etablere tre nye, tematiske utstillinger, som skal ta for seg store tids- og stedsoverskridende spørsmål. Den første av disse utstillinger blir 'KOLLAPS', som vil handle om relasjonen mellom menneske og natur og se på muligheten av kollapset som en kreativ kraft i menneskelige samfunn. Temaene for de to siste salene er ikke på plass ennå. Her ønsker vi å aktivere 'Det røde rom' som en sone, der vi kan etablere en felles tenking rundt mulige temaer, der både museets ulike faggrupper og publikum kan delta. Utviklingen av Det røde rom er avhengig av støtte til materialer til workshops og mulighet for å honorere kunstnere som vi inviterer inn i aktivitetene o.a.

Delprosjekt 4

Bylaboratoriet

Som en del av Oslo Museums nye hovedutstilling på Bymuseet «OsLove. Byhistorie for begynnere», har museet avsatt et eget areal, ca 60 m², i utstillingen til et «bylaboratorium» - som vi ønsker å videreutvikle i de nærmeste årene.

Ordet laboratorium kommer fra latin og betyr å arbeide. I dag brukes begrepet gjerne om et arbeidsrom eller en bygning brukt til [vitenskapelig forskning](#) og eksperimentering. Det er også noen

av intensjonene med bylaboratoriet i utstillingen «OsLove» - at arealet skal være et sted for utprøving og forskningsformidling i ymse former.

Bylaboratoriet kan være et sted for utprøving av nye formidlingsmetoder og et sted for formidling av ulike former for byforskning og byutforskning i vid forstand. Inspirert av det historiske museet i Frankfurt (<http://www.stadtlabor-unterwegs.de/>), er det også en intensjon med bylaboratoriet at det skal være et sted for involvering og brukermedvirkning: Vi ønsker her at andre aktører enn museet skal slippe til å formidle sine historier eller perspektiver på byens utvikling, sosiale forhold eller framtidens by: skolelever, forskere, byplanleggere, arkitekter, kunstnere, foreninger, historielag, journalister, aktivister osv. Hovedkriteriet er at prosjektene i bylaboratoriet må ha en samtids- eller framtidsprofil, de må handle om Oslo, og de må ha en aktualitet og relevans for målgruppene og museets profil.

Vi har vi sett for oss enkle og litt røffe presentasjoner: fotografier og tekster på kapa, stiftet på vegg el, eventuelt kombinert med digitale presentasjoner via skjermer, prosjektører og ipader. Det gjør det relativt billig å drifte arealet, og å vise en rekke skiftendeprosjekter i løpet av året, slik at flere og ulike stemmer slipper til. Noen av prosjektene kan det søkes egne midler til, og i noen av prosjektene kan også samarbeidspartnerne komme inn med midler. Prosjektene kan ha ulik varighet – fra 4 uker (eller kortere!) til 6 måneder.

Vi ønsker gjennom samarbeidet med Kulturhistorisk museum og Norsk Teknisk Museum å utvikle dialogen og laboratoriet som metode, og åpne opp for større grad av medvirkning, involvering og «eksternt eierskap» til det som skjer og vises i museet. Vi søker sammen med disse institusjonene om midler til å lage seminarer, både mellom institusjonene, og større fagseminarer til glede for hele sektoren, der man kan invitere utenlandske museumsfolk og andre med erfaring fra liknende prosjekter, og hvor man kan møtes dele erfaringer på tvers av institusjoner og landegrensar.

Foreløpig har vi tenkt rundt prosjekter som handler om byidentitet, inklusjon og eksklusjon, byutvikling – «hva slags by ønsker «vi» oss?» - og byutvikling, miljø og økologi – men er åpne for mange andre temaer som på en eller annen måte handler om byens fysiske eller sosiale utvikling. For å kunne realisere disse ideene er Oslo-Lab avhengig av ekstern støtte til investering i fysisk infrastruktur, til workshops og metodeutvikling